

Ece Güner

BASAARA BİLİRİZ

*Demokratik Bir
Anayasa Önerisi*

-
Araştırma
İnceleme
-

Ece Güner, 1969, Ankara doğumlu. Fransa’da büyüdü. 1992’de, Fransa’nın en iyi hukuk fakültesi sayılan Faculté de Droit et de Sciences Economiques de Paris, Sorbonne (yeni adıyla, Paris II, Pantheon-Assas) üniversitesinden en üst dereceyle mezun oldu. 29 yıldır uluslararası yatırımlar, basın ve ifade özgürlüğü ve kadın hakları konularında aktif bir hukukçu. Ayrıca, uzun yıllardır anayasa konularında çalışıyor. 2017’de, “başkanlık” referandumu öncesi, tabloları, yazıları ve *Çare Başkanlık mı?* adlı kitabıyla, teklif edilen anayasa değişiklikleri hakkında toplumu önerilen sisteme karşı çıktı. 2018’de *Ülkem İçin Çare*, Haziran 2021’de *Başarabiliriz: Demokratik Bir Anayasa Önerisi*, Mart 2022’de *Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem: Demokrasi Fırsatı* kitaplarını yayınladı. Ece Güner, ana dil seviyesinde Fransızca ve İngilizce, orta seviyede Almanca biliyor.

Başarabiliriz
Demokratik Bir Anayasa Önerisi

BAŞARABİLİRİZ
Demokratik Bir Anayasa Önerisi

Yazan: Ece Güner

Editör: Sıla Arlı

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Haziran 2021 / ISBN 978-605-09-8407-1

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Serçin Çabuk

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2

34310 Haramidere-İstanbul

Tel. (212) 412 17 00

Sertifika no: 44452

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Başarabiliriz

Demokratik Bir Anayasa Önerisi

Ece Güner

Annem Zümral Güner ve
Babam Engin Güner'e...

İçindekiler

Önsöz.....	15
Özel teşekkürlerim	25
I. Kısım / Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ülkemize iyi gelmedi	27
Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin Sorunları ve Sonuçları	29
1 / Demokratik olmayan bir yönetim sistemi	31
2 / Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin somut sonuçları	39
3 / Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi iptal edilmeden hiçbir reform sonuç vermez	49
4 / Bugün yapılacak reform iktidarın daha da güçlendirilmesi yönünde olur	53
5 / Uzun süreli iktidarlar ve demokrasi	62
II. Kısım / Ülkemizin anayasal birikimi ve Cumhuriyetimizin vizyonu	66
1 / Milletimizin tarihi anayasal mücadelesi	68
2 / Cumhuriyetimizin kurucu vizyonu: 1924 Anayasası	76
3 / Atatürk'ün temel anayasal vizyonu	79
4 / Cumhuriyet dönemi uygulamaları ve anayasaları	90
III. Kısım / Anayasa reformu için yol haritası	94
1 / Anayasa reformunun zamanlaması	96
2 / "Sivil Anayasa" söylemi	100
3 / Yepyeni bir anayasa mı anayasa tadili mi?	105
4 / Anayasa değişikliği için somut yöntem önerisi	117
5 / Bu kitaptaki öneriler için izlediğim yol haritası	121
6 / Bazı temel ilkeler	125
IV. Kısım / Anayasal Sistem kararı	130
Parlenter Sistem mi Başkanlık Sistemi mi?	131
1 / Başkanlık sisteminin sorunları	133
2 / Başkanlık sistemini denedik, etkilerini gördük	142
Yarı-başkanlık mı parlenter sistem mi?	144
1 / Yarı-başkanlık sistemi nedir?	145
2 / Yerleşmiş demokrasilerde yarı-başkanlık uygulaması.....	150
3 / Gelişmekte olan demokrasilerde yarı-başkanlık uygulaması	154
4 / Yarı-başkanlık sisteminin demokrasiden çıkışta rolü	158
5 / Ülkemizin yarı-başkanlık tecrübesi ve sonuçları.....	162

Sonuç: Parlamenter Sisteme Dönmeliyiz.....	167
1 / Parlamenter sisteme dönüş şart	169
2 / Demokrasiden çıkışa yol açan unsurlara dikkat	172
V. Kısım / Güçlü yasama.....	178
1 / İstikrar üreten bir parlamenter sistem	180
Meclis'in bütçe hakkı etkinleştirilmelidir	191
Meclis'in denetim yetkileri güçlendirilmelidir	201
Meclis, devletin kurumsal yapısını korumalı	208
Meclis'in Kanun yapma yetkisi etkinleştirilmeli	210
Milletvekilleri güçlendirilmeli	216
Senato meselesi	221
Milletvekilliği süresi	224
2 / Seçim ve siyasi partiler yasaları	226
Seçim sistemi: Temsilde adalet, yönetimde istikrar hedefi	227
Seçim yasalarımızda yapılması gereken reformlar.....	242
Siyasi partilere ilişkin reform.....	255
VI. Kısım / Uzlaşma kültürü, koalisyonlar	270
Koalisyon meselesi	271
Almanya	274
Avusturya	276
Uzlaşma kültürü	278
VII. Kısım / Yürütme	280
1 / Cumhurbaşkanı/Ülkemiz için nasıl bir cumhurbaşkanı?.....	281
Cumhurbaşkanının seçimi	288
Cumhurbaşkanının yetkileri.....	302
2 / Bakanlar Kurulu	319
3 / Güçlü kurumsal yapı Devlet, bağımsız düzenleyici kurumlar ve üniversiteler	325
VIII. Kısım / Yargı	341
Hukuk Devleti	341
“Adalet mülkün temelidir”	344
Avrupa ortak hukuk mirasının parçasıyız	346
Yargı bağımsızlığının önemi	352
Sistematik ve yapısal yaklaşım olmadan adalet sorunu çözülemez.....	354
Yargıda yapısal reform: yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve güvenilirliği	
Evrensel yargı bağımsızlığı ilkeleri	359
1 / Hâkimler ve Savcılar Kurulu: Adalet reformunun kalbi	361
Gerekli reform: Doğru HSK yapısı	369
Hâkimler ve Savcılar Kurulu reform önerim	374
2 / Adalet Bakanı'nın aşırı yetkileri sorunu	378
3 / Mesleğe giriş reformu: Kaliteli bir yargının ön-şartı	382
4 / Disiplin, soruşturmalar ve sorumluluk	386
Terfi, ilerleme, disiplin cezaları.....	387
Yargıçların hukuki ve cezai sorumluluğu.....	391
5 / Coğrafi teminat ve dosya teminatı	398

6 / Sulh Ceza Hâkimlikleri sorunu	403
7 / Anayasa Mahkemesi reformu.....	408
8 / Sayıştay reformu	423
9 / Yargıtay ve Danıştay reformu.....	427
10 / Savcılık ve savunma: Silahların eşitliği ilkesi	430
Temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunması için adalet reformu... 433	
Cezasızlık ortamı	435
Temel hak ve özgürlükleri ilgilendiren “suçlar” ve sorunlar	442
TCK 216.....	453
TCK 299.....	456
TCK 301	461
IX. Kısım / Güçlü temel hak ve özgürlükler	464
Anayasamızda temel hak ve özgürlükler	473
Temel hak ve özgürlüklerin niteliği	477
İfade ve basın özgürlüğü	479
Din, vicdan özgürlüğü ve laiklik	489
Toplantı ve protesto hakkı	500
Hak ve özgürlüklerin sınırlanması.....	505
Sivil Toplum ve akademi	509
Vatandaşlık	516
OHAL dönemlerinde temel haklar	519
Ölüm cezasının yasaklanması	524
Temel Sosyal Haklar.....	526
Çevre hakkı	526
Çocuk hakları.....	530
Sağlık hakkı	532
Tarım	533
Vergi ödevi	534
Sosyal devlet	535
X. Kısım / Vizyon.....	538
İnsani gelişmişlikte ilk 20’de	539
Ekonomik kalkınma	541
4. Sanayi Devrimini yakalamalıyız.....	551
Sürdürülebilirlik: Çevre vizyonu	561
Kadın hakları	575
1 / Kadının yaşam hakkı	577
2 / Güçlü kadın güçlü Türkiye	590
Özgür medya ve sosyal medya	596
Yolsuzlukla mücadele	605
Yerel yönetimler.....	610
Kürt konusu	617
Kaynaklar.....	627

Önsöz

Çocuğuna çikolata alamayan anne baba için yazdım

Bugün ülkemiz ağır bir kriz yaşıyor. Ekonomi, demokrasi, hukuk, adalet, temel hak ve özgürlükler, vicdan, değerler, devletin kurumsal yapısı, dış ilişkiler, toplumsal huzur: Hepsi ağır krizde. Evet, her ülkeyi etkileyen küresel bir salgından geçiyoruz ancak, ülkemizdeki ağır kriz bu salgının çok ötesinde bir kriz. Salgının etkileri geçtiğinde elbette ki göreceli bir düzelme yaşayacağız, ama ülkemiz salgından önce de krizdedi ve kalıcı bir düzelme için *krizin sebeplerini doğru teşhis edip, doğru tedaviyi uygulamak* gerekecektir.

Ben bu kitabı, 1 liraya ekmek almak için kuyrukta bekleyen anne için, meyvenin tadını unuttuğunu söyleyen emekli için, çocuğuna artık çikolata alamadığını söyleyen baba için, fırıncıları gezip askıda ekmek soran işsiz için, gelecek umudu kalmamış genç için, evindeki mobilyaları satıp yaşama tutunmaya çalışan teyze için yazdım...

Ekonomiyi, hukuk tedavi edecek

Diyeceksiniz ki; “Siz hukukçusunuz, yazdıklarınız bu konularda neye yarayacak?”

Bugün Türkiye'nin en önemli ekonomistlerine “Ekonomik krizden çıkmak için ne yapılmalı?” diye sorulduğunda, verdikleri ilk cevaplar hep hukukla ilgilidir; hukuk devleti, yargı reformu, demokratik anayasa, vb.

İşte bu kitap esasında, halkımızı yoksulluktan kurtarmak için (kanaatimce) yapılması gereken temel reformların kitabıdır. Hep anlatmaya çalıştığım husus şudur: Ekonomi ve hukuk doğrudan bağlantılıdır. Bu yüzden, 2017'de, referandum öncesinde, ısrarla teklif edilen *sistemin ekonomimizde yaratacağı olumsuz sonuçlara* vurgu yapmış, derinleşecek yoksulluk konusunda uyarılmıştım.

Yaşadığımız krize doğru teşhisi koymadan düzelme olmaz

Krizi tedavi etmek için, önce krizin sebebini doğru teşhis etmek gerekir. Ülkemizdeki en büyük iki sorunun (hayat pahalılığının ve işsizliğin) neden *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminden kaynaklandığını*, bu kitabın başında somut şekilde anlatacağım.

Rakamlar doğruyu söyler: 2014'te *fiili olarak*, 2017'de *resmi olarak* bu "sisteme" geçtik: 2013'te kişi başı gelirimiz 12.600 dolarken, bugün 8.600 dolar... *Üçte bir fakirleştik*. Üstelik "üçte bir" sadece bir ortalama-dır; en kırılgan kesimler, işsizliğin etkisiyle, çok daha fazla fakirleşti.

Peki neden fakirleştik? Burada elbette esas sorun "başkanlık" sistemi değil: Esas sorun, *demokratik olmayan, güçler birliği yaratan, çağdaş demokrasilerde benzeri olmayan bir "başkanlık" sistemi* olmasıdır. Özetle, daha basit ve daha doğrudan yazarsak: Fakirleşmemizin ve tüm cephelerde (adalet, hak ve özgürlükler, kurumsal yapı vb.) yaşadığımız *ağır krizin sebebi; demokrasiden uzaklaşmamızdır*.

İlk kitabımda öngördüklerimin tümü (maalesef) gerçekleşti

27 yıllık avukatım. Meslek hayatımdan dolayı şu hususları biliyordum: Böyle bir anayasa kimseye *güven vermez*, yatırımlar kesilir, döviz getiren yatırımlar kesilince hem kronik cari açığın finansmanı zorlaşır hem işsizlik artar. Ayrıca böyle bir sistemle, devletin kurumsal yapısı ve Merkez Bankası, BDDK, SPK ve benzeri kurumların bağımsızlığı zayıflar. Tüm bu unsurlar ve genel güven zedelenmesi sonucu da TL'den uzaklaşma başlayacağı için, paramız değer kaybeder, bunun sonucu (üretim maliyetlerimizdeki döviz bazlı girdilerden dolayı) enflasyon artar; TCMB, faizleri yükseltmek zorunda kalır. Meclis denetiminin sona ermesiyle mali (bütçe) disiplini yok olur. Tüm bu gelişmelerin sonucu, Türkiye'nin risk primi yükselir, Hazinemiz daha pahalıya borçlanır, vs. Bunların sonucunda da halkımızın fakirleşeceğini öngörebilecek kadar temel ekonomi nosyonum vardı...

Şu anda temel sorunlar üzerinde çalışılmadığı için, güven onarılmadığı için; dünyada en yüksek faizlerden birini ödeyerek borçlanıyoruz, bir şekilde "günü kurtarıyoruz" ama *gelecek için sorunlar her gün büyüyor...*

Sistemin ekonomiye olacak etkileri yanı sıra, dört yıl önce, *Şubat 2017'de yayımladığım Çare Başkanlık mı?* kitabımda ayrıca şu öngörülerimi de yazmıştım: i) Yeni "atamalar" sistemiyle, örneğin *Merkez Bankası başkanlığı* konusunda artık güvence kalmayacağını, kolayca değiştirileceğini, ii) *Rektörler* konusunda artık seçim olmadan en yakın kişilerin atanacağını, akademinin gerileyeceğini, iii) Ülkemizin artık bir günde bir kişi tarafından çıkarılan *Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri*

ile yönetileceğini, Meclis'in kendini geri plana çekeceğini, iv) Hâkimler Savcılar Kurulu atama şekliyle, yargının siyasallaşacağını, temel hak ve özgürlüklerin gerileyeceğini, v) Partili cumhurbaşkanı sisteminin milleti-mizi kutuplaştıracığını, vi) Sistemin farklı türden koalisyonlara, ittifaklara yol açacağını da yazmışım. Kitabımda, bugün yaşadığımız tüm gelişmeleri maalesef birebir öngörmüş ve sebepleriyle izah etmişim.

Tüm yetkilerin bir kişide toplandığı, yüzyılların geliştirdiği “*güçler ayrılığı*” ilkesine aykırı bir Anayasanın her açıdan ülkemizi felakete götüreceğini ısrarla her vesileyle vurguladım...

Tüm bunları neden söylüyorum? Sizlerden “alkış” almak için değil. Şunun için söylüyorum: *Bugün de bu kitapta yazdıklarımı lütfen dik-kate alın...*

“Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”ne tamamen son vermeden düzelme olmaz

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini biraz revize etmek, birkaç iyileştirme yapmak kesinlikle yeterli olamaz. Hem anayasal sistemi hem şu an yönetimde olan “*bakış açısını*” (zihniyeti) tamamen değiştirmeden ülkemiz kalıcı şekilde düzlüğe çıkamaz, zenginleşemez. Yanlış olan zaten *sistemin temel felsefesi, temel yapısı*: Bu yüzden “iyileştirilmesi” mümkün değil. Bir binanın temeli yanlış yapıldıysa, 10. katta dekorasyonu değiştirmeniz hiçbir işe yaramaz...

Bugün iktidar tarafından ortaya atılan “demokratik anayasa” söylemi ikna edici değildir: Bir yandan bu söylem ifade ediliyor, diğer yandan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde temel bir sorun olmadığı söyleniyor: Bu iki söylem bir arada olamaz. Bu bakış açısıyla demokratik bir anayasa hazırlanamaz.

Demokratik bir Anayasa reformu ancak seçimlerden sonra yapılır

Bu kitapta I. kısımda örnekleriyle izah ediyor ve uyarımı yapıyorum: Uzun süredir iktidarda bulunan otoriter iktidarlar, her zaman *iktidarlarının süresini uzatmak ve daha da güçlenmek* için anayasa reformu yapmıştır. Kimse “Pollyannacılık” yapmamalıdır.

Şu an Meclis çoğunluğunda demokratik bir anayasa reformu yapacak bakış açısı olmadığını düşünüyorum. Ayrıca şu an demokratik bir anayasa reformu yapılacak demokratik basın ve ifade özgürlüğü ortamı da yoktur. *Şu an yapılacak bir anayasa reformu daha büyük sorunlara yol açar*: Bunun sebeplerini bu kitapta anlatıyorum.

Mevcut iktidar, anayasa vizyonunu 2017’de gösterdi: “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini” getirdi. Gelecek seçimlerde *iki anayasa*

vizyonu yarışacak: i) 2017’de getirilen anayasa vizyonu ve ii) Güçlendirilmiş demokratik parlamenter sistem vizyonu. Demokrasi vizyonunu savunan siyasi partiler seçimi kazanırsa, o zaman anayasa reformu yapılır ve ülkemizde ekonomide ve tüm cephelerde (adalet, demokrasi) düzelme başlar: *Onarım başlar.*

Bu kitap, bir umut kitabıdır: Demokratik bir Anayasa önerisidir

Bu satırları yazdığım günlerde, kapkaranlık bir tünelin içinde gibiyiz; yoksulluk, fakirleşme, şiddet, demokrasiden ve *çağdaş Cumhuriyetten koşar adım uzaklaşma*, hukuk devletinin ve temel hak ve özgürlüklerin neredeyse *her gün ağır ihlali*, vb. Her sabah uyandığımızda, acaba bugünkü yeni felaket nedir, diye haberlere ve sosyal medyaya bakıyoruz...

Ancak bu kitap bir umutsuzluk kitabı değildir. Tam tersine, bu kitap, demokratik, zengin, huzurlu ve çağdaş bir Türkiye’nin var olabileceğine olan inançla yazılmıştır.

Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem önerisidir

Bu kitap, bir umut kitabıdır. Bu kitapta şunu anlatmaya çalıştım: Kendimize güvenmeliyiz, demokratik bir anayasa yapabiliriz. Bu kitapta önerdiğim sistem, çağdaş, demokratik, *güçlendirilmiş parlamenter sistemdir*: Halkın tümünü temsil eden parlamentonun güçlü olduğu, aynı zamanda da istikrar yarattığı sistemdir. Güçler ayrılığını ve denge-denetim sistemlerini etkin hale getiren, çağdaş, çoğulcu, katılımcı bir Anayasa önerisidir. Birçok konuda yasalarda da öneriler içermektedir.

Bugün yaşadığımız sisteme, yönetim şekline “*alternatif var*” demek için yazdım bu kitabı. Herkes Türkiye’nin çok kötü durumda olduğunu, şu an kötü yönetildiğini görebiliyor: Bunu uzunca anlatmaya gerek yok. *Milletimizin görmek istediği şey: Alternatifi var mı?* Evet, alternatifi var. Çok geniş kesimlerin, çoğu siyasi partinin destekleyebileceği, makul, sağduyulu, reformlar yapılırsa, ülkemiz düzlüğe çıkar. Ekonomi düzeler. Farklı siyasi görüşler temel bir *ortak zeminde, ortak paydada* buluşabilir: Esasında bu kitaptaki reform önerileri (umuyorum ki) o ortak zemini göstermektedir..

Anayasa ortak değerimiz olmalıdır

Yapılacak anayasa reformu, yüzde 50,1 ile değil, milletimizin çok büyük çoğunluğunun desteği ile onaylanmalıdır: Milletimiz onu gururla sahiplenmeli, çok geniş bir toplumsal mutabakatın ürünü olmalıdır. Anayasamız, çağdaş bir yönetim sisteminin yanı sıra, ülkemiz için ortak vizyonu-

muzu yansıtmalı, temel ilkeler ve öncelikleri belirlemelidir. Örneğin; herkes için özgürlük, mutluluk, adalet hakkı, çağdaş demokratik Cumhuriyet ve hukuk devleti, laiklik, din, vicdan, ifade, toplanma özgürlüğü, kadın erkek eşitliği, çevre ve ekolojik mirası koruma sorumluluğu, sosyal devlet ve dayanışma, serbest ve özel girişimin desteklenmesi ilkeleri. Bu kitap tüm bu alanları ele almaktadır.

Somut, yapılabilir, gerçekçi bir öneri

Bu kitap, akademik amaçlı bir kitap değildir. Bu kitap, son derece somut, ayrıntılı, uygulanabilir, gerçekçi, “ayakları yere basan”, üzerinde geniş uzlaşa sağlanabilir reformlar önermektedir. En azından hazırlarken, hedefim bu olmuştur. Sadece bir akademik çalışma yapsam, belki daha özgür davranırdım, ancak amacım bu kitabın gerçekten ülkemizin bulunduğu ağır krizden çıkması için *işe yaramasıdır*. Sağdan, soldan, geniş kesimlerin anayasa reformu üzerinde anlaşmaları gerekeceğini düşünerek önerilerimi yaptım.

Bu kitapta sadece ana hatlarıyla reform önerileri, ilkeleri bulmayacaksınız. Bu kitapta *ayrıntılı, somut, alıp aymen uygulanabilecek* reform önerileri bulacaksınız. “*Şeytan ayrıntıda gizlidir*”; bu yüzden temel ilkeleri yazıp bırakmadım, her reform için en küçük ayrıntısına kadar önerilerimi sundum. Her önerimi de mümkün oldukça anlattım: Zira, her öneri bir seçimdir, farklı görüşler, alternatifler olabilir, neden belli yönde seçim yaptığımı izah etmeye çalıştım. Elbette ki anayasal tarihimizden, mukayeseli hukuktan, doktrin-den, tüm değerli hocalarımızdan beslendim, ancak bu kitapta yaptığım önerilerin büyük kısmı kendi özgün fikir ve önerilerimdir. Zaten bir taslak veya akademik çalışmadan öneri aldığımda, bunu açıkça belirttim.

Gelecek yıllarda, *seçimlerden sonra* yapılacak anayasa reformu için bu kitabın fayda sağlamasını umuyorum. Seçim öncesi de güçlendirilmiş parlamenter sistemi savunan siyasi partilerin temel reform ilkelerinde bir mutabakat sağlaması gerekebilir: Bu konuda da bu kitabın, önerilerin ve içindeki bilgilerin fayda sağlayabileceğini umuyorum.

Bilgi güçtür

Bu kitabı bir sebeple daha yazdım: *Bilgi güçtür*. Tahminen en fazla 1-2 yıl içinde bir seçime gideceğiz ve bu seçimde de (referandum dönemi olduğu gibi) belli ölçüde anayasa konuşulacaktır. Herkese iş düşecektir: Siyasilere, kanaat önderlerine, gazetecilere, hukukçulara, ekonomistlere, sosyal medya kullanıcılarına ve *tüm vatandaşlarımızımıza*. Hepimiz Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin yol açtığı sorunları iyi anlatmalıyız, kısmi bir reformla düzelemeyeceğini anlatmalıyız, hepimiz *çareyi* de iyi anlamalıyız, anlatmalıyız. Bu kitabın, bu kapsamda da işe

yarayacağını umuyorum. Gelecek aylarda kamuoyunda tartışılacak birçok konuda *objektif bir gözle, hukuki bilgilendirme* yapmaya çalıştım.

100. Yıl

Cumhuriyetimizin kurucu vizyonuna inanıyorum, doğru buluyorum. Bu yüzden 100. yılda bu vizyondan farklı bir vizyon önermiyorum. Cumhuriyetimizin temel ilkelerine sahip çıkan ve çağın gelişmeleri ışığında ülkemizi daha da ileri taşıyan bir vizyon öneriyorum. Cumhuriyetimize; 100. yılında sahip çıkarak, onu ikinci yüzyılına taşımaktır amaç. Bu kitapta, ayrıca Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin Cumhuriyetin vizyonu ile nasıl *tam zıt* olduğunu da izah ediyorum.

21. Yüzyıl için bir vizyon

Diğer tüm reformların başarısı için *önce* temel toplumsal mutabakat, Anayasa, çağdaş ve demokratik olmalıdır. Ancak bu yeterli değildir: Bu temelin üzerinde, 21. yüzyılı anlayan, yakalayan bir vizyon inşa edilmelidir. Bu kitap esasen bir Anayasa önerisidir, ancak özellikle X. kısımda, kanaatimce *Anayasanın üzerine inşa edilmesi gereken vizyonu* da ele almaya çalıştım. Ekonomik dönüşüm, 4. Sanayi Devrimi ve yüksek teknoloji yatırım ve üretim hamlesi, AR-GE ve eğitim, doğayı koruma (çevre politikası), kadın hakları, dış ilişkiler, yolsuzlukla mücadele ve birçok konuda önerilerimi sundum. Yüzyılı yakalayacak bir vizyon çizebilir ve başarıyla uygulayabiliriz. Bu mümkündür! Bu kitap tüm bu önerileri de içermektedir. Bir bütün olarak bu kitap, bir nevi, ülkemiz için yapılmasını gerekli gördüğüm *“yapısal reformlardır”*.

Kendimize güvenmeliyiz

II. kısımda daha ayrıntılı göreceğiz, Cumhuriyet bir “elitin” fikri değil, halktan gelen bir taleptir. Sadece Rumeli’de değil, tüm Anadolu’da Kongreler ile bu talep yükselmişti. Bunun altını kalın çizgilerle çizmek istiyorum. Şunu söylemek için: *Millet olarak kendimize güvenmeliyiz*. Bu millet Cumhuriyet için mücadele vermiş, bu millet Cumhuriyet’i kurmayı bilmiş ve yine bu millet (hele 21. yüzyılda!) Cumhuriyet’e ve demokrasiye sahip çıkmayı bilecektir.

Ben kimim?

Beni tanımayanlar için, okuyacağınız kitabı, reform önerileri yapan kişi kimdir, diye merak etmeniz doğaldır. Birkaç satırda özetlemeye çalışayım...

Bir kere şu an hiçbir siyasi partiye üye değilim, bugüne kadar bu yolu seçtim, zira, hukuk konularında uyarılarımın, söylediklerimin mümkün oldukça objektif kalmasını ve her kesim tarafından dinlenebilmesini istedim. Bu yüzden bu kitap, bu öneriler herhangi bir siyasi partinin önerileri değildir.

Gurbette (Fransa'da) büyüdüm. Yurtdışında büyümek, ülkeme özlemle büyümektir. O zamanlar Fransa'da Türk olmak çok kolay değildi. Bir Türk olarak, Fransa'nın en iyi hukuk fakültesinden dereceyle mezun oldum, üniversite sonrası hemen ülkeme döndüm. Ülkeme faydalı olmak amacıyla döndüm. Yurt dışında büyümüş olsam da, Erzurum, Ula (Muğla) ve Balkanlar'dan gelen ailem, bana ülkemizin tüm güzel renklerini öğretti. 27 yıl avukatlık yaptım: Mesleğimi olağanüstü seviyorum! Muhteşem bir meslek... Dünyada her ülkeden şirketle ve elbette Türk gruplarıyla da çalıştım. Hem yatırımlar alanında çok çalıştım hem de uzun yıllardır anayasa ve temel haklar konularında çalışıyorum: Bu kitap için bu farklı tecrübelerden faydalanmaya, bunları harmanlamaya çalıştım. Bu kitabın hazırlanması için tüm yabancı anayasaları, yabancı akademik çalışmalarını doğrudan kendim okudum; bir tercümesine veya özetine dayanmadım.

Peki, değerlerim neler?

Kalbim solda; tüm insanlarda olduğu gibi! Çok basit bir düşünceye inanıyorum; iyi şartlarda doğan insanların, kötü şartlarda doğan insanlara yardım etmesi gerektiğini düşünüyorum. Doğuştan itibaren her vatandaş için, mümkün oldukça fırsat eşitliği oluşması için, herkesin insanca bir hayat yaşayabilmesi için, sosyal adalet için, hep birlikte mücadele etmemiz gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden kalbim solda.

Beynimde hem sağ hem sol bölümler var; tüm insanlarda olduğu gibi! Çözümler için hem klasik sol hem klasik sağdan çözümler kullanılması gerektiğine inanıyorum. Özellikle işsizliği çözmek için, serbest girişim ve yatırımların desteklenmesi gerektiğine inanıyorum. Kendimi "merkezde" tanımlıyorum. Klasik ve kutuplaştırıcı dogmalardan uzak bir yol çizilmesi gerektiğine inanıyorum. Örneğin kanaatimce 21. yüzyılda çevre konuları klasik sağ-sol ayrımının ötesinde bir konudur ama birincil önceliktir. Kutuplaştırıcı, kimlikler üzerinden, yüzlerce yıl geride kalmış siyaset anlayışına karşıyım: Ülkemizin zaten en büyük derdi kutuplaşmadır, hoşgörü eksikliğidir. Sürekli geçmişe bakmayı da sevmiyorum: Geçmişten sadece gerekli dersleri çıkarıp, geleceği inşa etmek gerekir. *Sürekli geçmişiyle uğraşan bir ülke, bir millet, geleceğini kaçırrır.*

Son olarak da yukarıda belirttiğim üzere; Cumhuriyetimizin ve *Atatürk'ün vizyonuna, ilkelerine gönülden bağlıyım.* Bu ilkelerden uzaklaşmanın ülkemize sadece felaket getireceğine inanıyorum.

Vicdan bizi birleştirmeli

Siyasi görüşlerimiz farklı olabilir, inançlarımız farklı olabilir, önceliklerimiz farklı olabilir, ancak vicdan bizi birleştirmelidir. Kanaatimce *insan vicdanı tektir. Tüm iyi insanları birleştiren olgu, vicdandır.* Bir kadın öldürüldüğünde, bir çocuk şiddet gördüğünde, suçsuz bir insan hapis yattığında, bir insana adaletsizlik yapıldığında, bir insanın askıda ekmek aradığını gördüğümüzde, bir annenin çocuğuma artık peynir alamıyorum dediğini duyduğumuzda, bir orman katledildiğinde, kalbimizde hissettiğimiz acı: *Vicdandır...*

Vicdanlı insanlar, ülkemizin sessiz çoğunluğudur. Tüm vicdanlı insanlar seslerini ve güçlerini keşfetmelidir. Ülkemizde pek çok farklı görüşlü kesim olabilir, ancak açık ara *en büyük çoğunluk: Vicdanlı insanların oluşturduğu çoğunluktur.*

Kutuplaşma tuzaklarını bozacak olgu da vicdandır: *Çünkü farklılıkların ötesinde insanı görebilen göz de vicdandır.* Vicdanımızın sesini tekrar keşfetmeliyiz, dinlemeliyiz.

Demokrasiye sahip çıkmak hepimizin görevidir

Esasında demokrasiyi ayakta tutan sadece anayasada ve yasalarda yazan maddeler değildir. İngiltere'nin doğru düzgün bir anayasası dahi yok ancak en yerleşmiş demokrasilerden biridir. Demokrasileri esas ayakta tutan, güçlü şekilde yerleşmiş *“demokratik geleneklerdir”*. Birçok ülkede bunlar yazılı dahi değildir: Peki, nasıl bu kadar güçlü korunabilirler? Halk sahip çıktığı için. Demokrasiyi koruyacak tek güç: Halktır. Sıkça kullanılan bir söz vardır: *Demokrasi yüksek ahlak gerektiren bir rejimdir.*

Burada “ahlak” kelimesini Atatürk'ün tanımındaki gibi okumak gerekir: *“Vatan için gayret etmek”.* *Demokrasiyi, vatani için gayret eden milletler ayakta tutar.*

Tüm bir millet, siyasetçisiyle, gazetecisiyle, iş insanıyla, akademisyeniyle, avukatıyla, sanatçisiyle, kanaat önderiyle, bürokratiyle, yargıçlarıyla, işçisiyle, işsiziyle, mühendisiyle, doktoruyla, çiftçisiyle, ev kadınıyla, genciyle, emeklisiyle, vatani için gayret ederse, demokrasiye sahip çıkarsa, demokrasi daima var olur.

Vatan için gayret etmek; duruş sergilemektir, korkmamaktır, doğruları söylemektir, küçük menfaatler peşinde ulusu unutmamaktır, yapılan yanlışlara göz yummamaktır, bazen risk almaktır, bazen dayanışma göstermektir. Bunu halkımızın tüm kesimleri (herkes kendi imkânları dahilinde) yapmadıkça ülkemizde demokrasi korunamaz.

Demokrasiyi korumak için ayrıca *hoşgörü ve dayanışma* gereklidir. Ülkelerin demokrasiden çıkışında mutlaka kutuplaştırma, ötekileş-

tirme (korku temelli “popülizm”) metotları kullanılır: Farklı düşünenlere sahip çıkan, dayanışma içinde kalan milletler bu metotları boşa çıkarır. Demokrasi kolay kolay raydan çıkamaz. Hoşgörü, özümüzde var: Bunu tekrar keşfetmeliyiz. Mevlânâ’ya ilham veren, Anadolu toprakları ve insanlarıdır. Özgürlüklere ve farklılıklara saygı (hoşgörü), ortak değerimiz olmalı.

Öyle ağır, neredeyse varoluşsal bir krizden geçiyoruz ki, ülkemiz için o kadar kötü bir dönemdeyiz ki, kimsenin “*ben ne yapabilirim ki*” deme hakkı yoktur. Kimsenin susup seyretme hakkı yoktur. Yüksek ahlak, herkesin kendi çapında, ülkemiz için gayret göstermesini gerektiriyor. Hepimiz, *yapmadıklarımızdan* da sorumluyuz. Her insan bir fark yaratabilir.

Bu kitabı, en doğal, en vazgeçilmez hakları olan özgürlük, mutluluk, adalet, şiddetsiz yaşam, maddi olarak insanca yaşam olan ve bu haklarından mahrum edilen herkes için yazdım. Haksızlığa uğrayan herkes için de. Gelecek umudu olmayan milyonlarca genç için de. Acı çeken, hak ettiği yaşam kendisinden esirgenen milyonlar için de yazdım. Ülkemiz, milletimiz daha iyisini hak ediyor ve çaresi var. Ama “daha iyisini” gerçekten hak etmek için hepimiz gayret etmeliyiz. Tek hatırlamamız gereken şudur: *Başarabiliriz!*

Her gün iyilik ve kötülük, sevgi ve nefret, cesaret ve korku, menfaat ve ilkeler arasında bir seçim yapmamız gerekir. Herkes ülkelerinin bu tür kritik dönemlerinde sergilediği duruştan tarih önünde sorumludur.

İyiliğin ve doğrunun yanında cesaretle duruş sergilemek, çocuklarımıza bırakmaya değer yegâne mirastır.

Hukukçu Ece Güner, 2017 referandumundan önce Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne karşı toplumu ilk uyarılardan olmuştu. O dönem, tabloları, yazıları, ilk kitabı ve yalın anlatımıyla kitlelere ulaştı. *Başarabiliriz: Demokratik Bir Anayasa Önerisi* de yine somut, sade ve anlaşılır önerileriyle, yalnızca hukukçular için değil, herkes için yazılmış bir kitap.

"Bu kitabı, çocuğuna çikolata alamayan anne-baba için, umudunu kaybetmiş milyonlarca genç için, haksızlığa uğramış herkes için yazdım. Ülkemiz; ekonomi, demokrasi, adalet, devletin kurumsal yapısı gibi pek çok alanda ağır krizde. Artık herkes 'sistemin' iyi gelmediğinin farkında ve çare nedir, bir alternatif var mı diye merak ediyor. Bu, bir umut kitabıdır: Evet, çare var; evet, alternatif var. Hukuk, ekonomiyi de iyileştirecektir.

Bu kitap somut, gerçekçi, ayrıntılı, demokratik bir anayasa reformu önerisidir. Güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisidir. Bu kitap aynı zamanda, 21. yüzyılı yakalamak için, Cumhuriyetimizin ilkeleriyle uyumlu bir vizyon ve kilit yapısal reform önerileri içermektedir.

Tek inanmamız gereken şudur: Başarabiliriz!"

